

Persconferentie MP Rutte en vice-MP De Jonge na MCCb van 6 mei 2020

Mark Rutte

Dames en heren, goedenavond,

Het lijkt gevoelsmatig soms al heel lang geleden, maar het is toch echt minder dan twee maanden geleden dat ik die televisietoespraak hield over de aanpak van de coronacrisis. Dat verhaal draaide om maximale controle en over twee doelstellingen: het beschermen van ouderen en mensen met een kwetsbare gezondheid en ervoor zorgen dat de zorg en met name de intensive care afdelingen niet overbelast zouden raken. En daar draait het nog steeds om. Maar we hebben ondertussen wel wat bereikt met elkaar. Zeker in de ziekenhuizen ontwikkelen de cijfers die we elke dag krijgen van het RIVM krijgen, zich nu al een paar weken in gunstige richting. Die eerste uitbraakfase van het virus ligt daarmee achter ons.

Twee weken geleden konden we de versoepeling aankondigen van een paar maatregelen voor het basisonderwijs, de kinderopvang en sporten voor kinderen en jongeren. Ik heb toen gezegd dat we aan het begin staan van een nieuwe fase, aan het prille begin van de weg terug. Dit is de fase waarin we de overgang moeten maken naar die anderhalvemetersamenleving. En nu weer iets verder zijn in deze overgangsfase kunnen we volgende stappen zetten. Daarover hebben we vandaag een aantal besluiten genomen. Over stappen om de economie en de samenleving langzaam maar zeker weer open te stellen. Stappen die iedereen in ons land weer de ruimte geven vooruit te kijken en plannen te maken. Dat doen we zo snel als het kan, maar niet sneller dan verantwoord. Omdat voorzichtigheid nu beter is dan spijt achteraf. Want dat is wel echt de winstwaarschuwing die geldt voor alles wat we vandaag zeggen: we kunnen Nederland alleen van het slot halen als iedereen zich verstandig blijft gedragen en zich aan de gedragsregels blijft houden. Ik kan dat niet genoeg benadrukken.

Ik zal zo concreet ingaan op hoe we dat voor ogen zien, meer in detail voor de komende weken en iets algemener voor de periode tot ongeveer 1 september. Maar de absolute randvoorwaarde is dat we de controle die we sinds maart hebben bereikt, in deze nieuwe fase weten te verankeren. Dat dus de cijfers over de ziekenhuisopnamen, de intensive carebedden en het aantal doden onder controle blijven, terwijl de verspreidingsrisico's onvermijdelijk toenemen met elke versoepeling. Dat is de evenwichtsbalk waarop we staan. En over die opgave, het verankeren van de resultaten, geef ik nu graag het woord aan Hugo de Jonge.

Hugo de Jonge

Dank en ook namens mij goedenavond,

Laat ik mijn deel van het verhaal beginnen met de ultieme stip op de horizon. Want wanneer is dit voorbij? Wanneer is het coronavirus niet meer allesbepalend voor onze samenleving? Dat is uiteindelijk pas het geval als er een vaccin is. Misschien al over een half jaar, zeggen de optimisten. Misschien pas over een paar jaar, zeggen de pessimisten. Maar niemand die het op dit moment zeker weet. En dat betekent dat we langere tijd zullen moeten leven met het virus. Dat we vanaf het punt waar we nu staan, toe moeten naar een controlefase. Naar een nieuw normaal, waarin we met allerlei aanpassingen het gewone leven zoveel mogelijk kunnen leiden, in afwachting van een vaccin, zonder dat het virus niet opnieuw om zich heen grijpt.

Dat is onze opdracht voor deze overgangsfase, waarin we vasthouden aan de drie ankerpunten die we eerder hebben geformuleerd:

- De kwetsbaren zo goed mogelijk beschermen.
- Zorgen dat de zorgcapaciteit op orde is en dat ook niet-coronapatiënten de zorg krijgen die ze nodig hebben.
- En nog meer zicht krijgen op de verspreiding van het virus en op dat belangrijke reproductiegetal R_0 dat zegt hoeveel besmettingen per persoon worden doorgegeven. Meten is weten. Per dag weten we meer over het virus, ook door goed naar het buitenland te kijken. En hoe meer kennis we hebben, hoe beter, tijdiger en preciezer we kunnen bijsturen.

We weten inmiddels uit ervaring dat het succes van onze aanpak valt of staat met de afspraken die we als samenleving met elkaar hebben gemaakt. Dat is de basis. Bijna alle deskundigen zeggen hetzelfde: thuisblijven, afstand houden en extra hygiëne hebben enorm geholpen om de verspreiding van het virus onder controle te krijgen. Dat is echt een prestatie van 17 miljoen mensen. En nu is het belangrijk dat we die afspraken vernieuwen of nog eens herbevestigen. Want als we de komende weken en maanden met elkaar weer meer naar buiten gaan en samenkomen, dan past de algemene stelregel 'blijft thuis' natuurlijk niet meer bij die nieuwe realiteit. Vanaf 11 mei zeggen we daarom het volgende tegen elkaar:

- Blijf altijd thuis als je klachten hebt. Geen uitzonderingen.
- Ontwikkel je benauwdheid en/of koorts, dan blijven ook gezinsleden thuis.

- Werk zoveel mogelijk thuis.
- Houd anderhalve meter afstand.
- Vermijd drukte en groepen boven 10 personen.
- Ben je ouder dan 70 of heb je een andere ziekte dan corona, wees dan extra voorzichtig.
- En natuurlijk: hoesten en niezen in binnenkant van de elleboog, papieren zakdoekjes gebruiken en meteen weggooien en handen wassen, handen wassen, handen wassen

Dat zijn de basisregels waarmee we het allergrootste deel van de besmettingen tegen kunnen gaan en de bereikte resultaten kunnen verankeren. Zeker samen met de geplande verruiming van het testbeleid. Dat is echt cruciaal.. Nu testen we de volgende groepen als ze klachten hebben: ouderen en mensen met onderliggende ziektes, zorgmedewerkers, jeugdtrainers, en politiemensen en justitiepersoneel na spuugincidenten of vergelijkbare gebeurtenissen. Vanaf vandaag komen daar de leerkrachten en de medewerkers uit de kinderopvang bij en vanaf [DATUM] mei ook de mantelzorgers en het personeel in het openbaar vervoer. Zo werken we toe naar een situatie waarin vanaf 1 juni iedereen in ons land met klachten kan worden getest. Dat is dus binnen een paar weken.

Het is vervolgens ook cruciaal om positieve testuitslagen te laten volgen door intensief bronnen- en contactonderzoek. Met wie is een besmette persoon in aanraking geweest? Die contactpersonen krijgen dan het advies tot twee weken in thuisquarantaine te gaan. Dat is enorm belangrijk om het aantal besmettingen, ic-opnames en overlijdens onder controle te houden, terwijl we de economie en het dagelijks leven weer meer ruimte geven. Daarvoor is wel extra personeel nodig bij de GGD's. En we blijven ook werken aan digitale oplossingen om zo snel mogelijk zo veel mogelijk relevante gegevens te kunnen verzamelen – de apps. U weet, gebruik is straks op vrijwillige basis en met garanties voor de privacy.

Er is verder ook meer onderzoek nodig naar de verspreiding van het virus onder bepaalde groepen, bijvoorbeeld medewerkers in de zorg, mantelzorgers en leraren. We willen weten: hoe zit het met het aanmaken van antistoffen en met de kans op herbesmetting? Als we namelijk op termijn op het punt komen dat we mensen individueel kunnen gaan testen op immuniteit, geeft ons dat meer mogelijkheden om te sturen op de inzetbaarheid van mensen met cruciale beroepen en in een latere fase ook op de vaccinatiestrategie.

Een andere belangrijke variabele is natuurlijk de zorgcapaciteit. Er moeten genoeg bedden en personeel zijn voor zowel coronapatiënten als voor mensen die om een andere reden zorg nodig hebben. Ook als de cijfers van het RIVM onverhoopt weer eens tegen gaan vallen. Want dat kan. En daarom gaan we het aantal vaste plekken op de IC ophogen van [AANTAL] naar 1700. Ook dat geeft extra zekerheid op weg naar die controlefase van het nieuwe normaal.

En als laatste wil ik hier nog een keer gezegd hebben dat ik erg hoop dat de proef met een beperkte bezoekenregeling in een aantal verpleeghuizen ertoe kan leiden dat we het bezoekverbod zo snel mogelijk kunnen versoepelen. Dat verbod was op de korte termijn nodig en de situatie in de verpleeghuizen waar corona heerst, is nog steeds heel zorgelijk. Maar op de lange termijn is het verbod ook ondraaglijk voor de ouderen die het raakt, voor hun families, en voor het personeel in de verpleeghuizen. De mensen die, net als de rest van het zorgpersoneel, al maanden ongelooflijke prestaties levert. Alleen daarom al moeten we dit met elkaar en voor elkaar blijven doen.

En daarmee geef ik het stokje weer over aan mijn buurman.

Mark Rutte

Dank je wel. En dan hamvraag: wat kan er binnenkort weer en hoe gaat dat er de komende maanden uitzien?

Mijn antwoord begint met de opmerking dat bijna alles wat ik hierna ga zeggen onder de voorwaarde is dat het ook kan. We hebben op basis van de nu weten beredeneerde inschattingen gemaakt en een voorzichtige planning gemaakt tot 1 september. Maar per week moeten de cijfers – de ankerpunten – voldoende ruimte bieden om die stappen ook daadwerkelijk te zetten. Het virus moet beheersbaar blijven. Dat is mijn eerste opmerking vooraf.

Ten tweede ligt er sinds (eer)gisteren een advies van het Outbreak Management Team over het nut van het gebruik van mondkapjes buiten de zorg. Dat advies onderstreept nogmaals dat het wetenschappelijk bewijs dat pleit vóór grootschalig gebruik, dun is. Tegelijkertijd zijn er studies die bij een juist gebruik van mondkapjes – ik onderstreep dat juiste gebruik – wel een beperkt positief effect laten zien. Op grond daarvan zegt het OMT-advies nu dat het gebruik van mondkapjes denkbaar is in situaties waarin anderhalve meter afstand houden onmogelijk is. Niet primair ter bescherming van jezelf, maar vooral om ervoor te zorgen dat je

niet degene bent die een ander besmet. Het advies is ook om de medische mondkapjes echt te reserveren voor de zorg. Dat wegen we allemaal mee in onze besluiten.

Mijn derde en laatste opmerking vooraf is dat we bij het opheffen van maatregelen twee belangrijke criteria gebruiken: de effecten op de zorg en de effecten voor de drukte op straat en in het verkeer. Die twee criteria hangen samen en er zit een opbouw in. We beginnen met maatregelen die naar schatting het minste negatieve effect hebben en we breiden dat langzaam uit. En we zijn daar natuurlijk ook al langer over in gesprek met allerlei sectoren die druk bezig zijn met brancheprotocolen en praktische hulp. Dat is natuurlijk heel belangrijk.

En dan concreet:

- Per 11 mei gaan als aangekondigd de basisscholen en de kinderopvang gedeeltelijk weer open. De voorbereidingen daarop verlopen goed. De scholen willen graag, de meeste ouders ook en bijna alle leerkrachten zeggen volgende week weer aan het werk te gaan.
- Per 11 mei kunnen ook de meeste mensen met contactberoepen weer aan de slag. Dus kappers, schoonheidsspecialisten, pedicures, masseurs, opticiens, acupuncturisten, et cetera. Ook de rijinstructeurs vallen hieronder. Voor de contactberoepen gelden twee belangrijke voorwaarden. Ten eerste: het werk wordt zoveel mogelijk op anderhalve meter afstand georganiseerd. Dus bijvoorbeeld geen twee kappersstoelen dicht bij elkaar. Ten tweede: er wordt gewerkt op afspraak, waarbij klanten aan de voorkant vragen worden gesteld om in te schatten of iemand een risico oplevert. Uw kapper gaat dan bijvoorbeeld vragen of u op dat moment klachten hebt. Die check aan de voorkant neemt veel risico's weg. Het dragen van mondkapjes is dan niet nodig, maar natuurlijk ook niet verboden.
- Heel wezenlijk: per 11 mei verandert ook de regel over groepsvorming buiten gezinsverband. Nu geldt een verbod op georganiseerde bijeenkomsten van meer dan 3 mensen. Dat wordt meer dan 10, met dien verstande dat die 10 mensen wel steeds anderhalve meter afstand tot elkaar moeten houden.
- Per 11 mei mag iedereen boven 18 jaar buiten sporten in groepen van maximaal 10, wel op anderhalve meter afstand van elkaar, en geen wedstrijden en thuis douchen.
- Per 11 mei kunnen ook de bibliotheken weer open, uiteraard ook met een anderhalvemeterafpraak.

De volgende stap zetten we op 1 juni, als dat dus kan.

- Het voortgezet onderwijs kan per 1 juni gedeeltelijk weer starten, zoals eerder aangekondigd.
- Per 1 juni mogen ook de terrassen weer open onder twee voorwaarden: iedereen zit aan een tafeltje en mensen houden anderhalve meter afstand van elkaar.
- Restaurants, cafés, bioscoopzalen, concertzalen en theaters mogen vanaf 1 juni binnen maximaal 30 mensen ontvangen, inclusief personeel en ook onder voorwaarden. Gasten moeten reserveren of zich aanmelden. Uiteraard geldt de anderhalve meter afstand. En vervolgens vind ook hier aan de voorkant een controlegesprek plaats om in te kunnen schatten of er risico's zijn. Het is natuurlijk cruciaal dat mensen die check vooraf wel heel serieus nemen. Maar dat vertrouwen mogen we na de laatste maanden wel hebben.
- Musea mogen per 1 juli ook weer open, mits bezoekers kaartjes vooraf kopen zodat musea kunnen sturen op de anderhalve meter afstand.

Op 15 juni zetten we een klein tussenstapje. Dan willen we namelijk het middelbaar beroepsonderwijs de gelegenheid geven weer praktijkonderwijs te geven en examens af te nemen.

De volgende grote stap is voorzien voor 1 juli, en natuurlijk geldt dan weer: als dat kan.

- Kort samengevat willen we per 1 juli het getal van 30 personen verhogen naar 100 voor alle categorieën die ik net heb genoemd onder precies dezelfde voorwaarden. Uiteraard kunnen vanaf dan ook de kerken, congrescentra en crematoria weer bijeenkomsten organiseren tot 100 personen.
- Per 1 juli mogen dan ook de gemeenschappelijke wc's en douches op de campings en vakantieparken weer open. Kamperen kan dan weer.

En als alles dan nog steeds goed gaat, gaat de deur per 1 september ook van het slot voor de fitnessclubs, sauna's, sportkantine, coffeeshops, casino's en sexwerkers; en voor de contactsporten en de binnensport.

Een cruciale factor in dit verhaal is het verkeer en dan vooral het openbaar vervoer. Het is onvermijdelijk dat door het terugschroeven van alle maatregelen de files weer zullen groeien en de druk op het openbaar vervoer langzaam maar zeker gaat toenemen. Dat laatste betekent: veel mensen bij elkaar en geen mogelijkheden voor een check aan de voorkant. Hoe willen we daarmee omgaan?

Het belangrijkste zijn wij zelf. De automobilisten en ov-reizigers. Van ons allemaal wordt zelfbeheersing gevraagd. Als algemene regels geldt: reis niet onnodig, vermijd de spits waar dat kan en loop of fiets als alternatief voor auto en ov.

Spreiding van reizigers over de dag is ook essentieel. Natuurlijk geldt dat we voorlopig allemaal zoveel mogelijk thuis werken, maar voor de lange termijn is het belangrijk dat niet iedereen tegelijk de weg op gaat of de trein pakt. Dat vraagt ook iets van werkgevers, onderwijsinstellingen en andere partijen. We moeten serieus kijken naar werktijden en openingstijden. Daarover laten we ons als kabinet nu adviseren.

Specifiek voor het OV geldt dat de capaciteit omhoog moet om reizigers te kunnen spreiden als het drukker wordt. De afspraak die we inmiddels hebben gemaakt met de bedrijven, is dat het OV vanaf 1 juni weer de gewone dienstregeling draait op ongeveer 40 procent van de capaciteit. Dat is een ongelooflijk grote klus, want de winkel is al die tijd wel gewoon open gebleven en dat verdient een groot compliment in de richting van al die mensen in het OV.

En dan nog zal het rond 1 juni waarschijnlijk drukker worden in het OV en dus zal het op enig moment ook heel moeilijk zijn die anderhalve meter afstand te houden. Vandaar dat we per 1 juni als regel hanteren dat iedereen in het OV een mondkapje draagt. Niet als alternatief voor afstand houden, maar omdat voldoende afstand houden op een bepaald moment simpelweg niet meer goed mogelijk is. Eerder dan 1 juni mag natuurlijk, vanaf 1 juni is het mondkapje verplicht. En ik benadruk dat iedereen daar zelf voor zal moeten zorgen. Zelf maken mag. Kopen mag. Maar het is uitdrukkelijk niet de bedoeling om mondkapjes te gebruiken die bestemd zijn voor de zorg. Dat is echt onverantwoord.

Dames en heren,

Ik begrijp dat u na dit lange verhaal staat te popelen om vragen te stellen. Ik sluit af met 2 korte opmerkingen.

Ten eerste dat ik me heel goed realiseer dat we vandaag niet alleen mensen blij maken, maar ook teleurstellen. Niet alle bedrijven kunnen tegelijk open en sommige sectoren moeten echt nog een tijdje wachten. Dat is met een goede reden, maar ik snap dat het hard kan binnenkomen. Tegen ondernemers in die sectoren zeg ik vandaag dat er bij de uitwerking van het tweede economische steunpakket extra aandacht zal zijn voor hun situatie.

Mijn tweede en laatste opmerking is voor iedereen die kijkt. Ik heb eerder gezegd: we varen op zicht en dat geldt ook voor de stappen die we in deze overgangsfase gaan zetten. Stappen die onvermijdelijk een stortvloed aan vragen gaan oproepen. We gaan daar zo goed en zo praktisch mogelijk antwoord op geven, om te beginnen op rijksoverheid.nl. Maar ik weet ook dat we niet meteen op alle individuele vragen een antwoord zullen hebben. Ik weet dat er zich in de praktijk problemen zullen voordoen die niet voorzien waren. Die praktische vragen en problemen zijn er om op te lossen. Het is onmogelijk om met een paar centrale besluiten alles voor iedereen dicht te regelen. Maar het is wel mogelijk om samen tot oplossingen te komen – dat hebben we de laatste maanden met elkaar bewezen.

We zeggen steeds: we moeten dit samen doen, met 17 miljoen mensen; we zijn samen verantwoordelijk. En dat zijn geen holle woorden. Sterker nog, deze fase vraagt nog meer verantwoordelijkheid en samenwerking. Van werkgevers en vakbonden. Van de NS en regionale en lokale vervoerders. Van brancheorganisaties. Van veiligheidsregio's en gemeenten, die ervoor moeten zorgen dat de situatie in de winkelstaten, parken en recreatiegebieden beheersbaar blijft. Wij hebben als kabinet de wijsheid niet in pacht. In heel veel gevallen zal lokaal maatwerk nodig zijn, dat wij niet kunnen leveren. Beter van niet zelfs. Maar we staan wel klaar om mee te denken en te helpen waar we kunnen.

En het begint en eindigt met het gedrag van ons allemaal. De ruimte die er is voor versoepeling, hebben we met elkaar verdiend. En we kunnen er alleen met elkaar voor zorgen dat we die ruimte niet hoeven in te leveren. Door thuis te blijven met klachten, drukte te vermijden, thuis te werken, anderhalve meter afstand te houden en door ons te houden aan die o zo belangrijke hygiëneregels.

Dank u wel.